

SANTANYÍ i SANTANIX

El primer és el nom d'un municipi i d'una vila (43, c-2), *C. T. Mall.* III, 1121. I el segon, el nom d'una plaça de la vila de Porreres (35, c-9) dins el que fou territori de l'antiga alqueria de Passaratx.

Deixant en suspens l'etimologia tan debatuda, i un poc obscura, de *Santanyí*, ens interessa cridar l'atenció sobre *Santanix*; i indicar la quasi seguretat que ha d'haver-hi una relació entre els dos noms. De *Santanix* el que sabem és el que J. Lladó Ferragut²² resumeix d'alguns capítols de la descripció escrita per fra Joan Cervera c. 1750, sobre *Origen de la devoció de la Santa Cruz de Porreras. Sus milagros. Descripción de la villa...*: «Hasta el año 1300 la población consistía en algunas casas... cuyos nombres y emplazamientos conocemos por tradición oral... Son Porro, Son Cardils... y la tercera era Passaraix, situada en la plaza de *Santanix*, y por una cruz que se hizo... Creu de na Mal. Aun algunos llaman a todo este barrio, Passaraix» (veg. *Passaratx*).

Ha d'haver-hi una relació entre els dos noms *Santanix* i *Santanyí*. Amb caràcter eminentment provisional, suposant que tots dos noms provinguin de la cristiandat anterior a la Conquesta, es pot imaginar, com una explicació coherent, que ambdós vénguin de SANCTA AGNÈS. *Santanix* hauria conservat la *s* final i en *Santanyí* s'hauria eliminat, com és normal en les dels nominatius. En *Santanyí* la *-gn-* ha donat la palatal *-ny-*; en *Santanix*, davant la palatal final, *-x*, l'altra palatal s'ha dissimilat en *-n*. Coromines insisteix en el que ja té escrit i publicat (*DECat* I, 339): AGNÈS és una realitat de tota la Cristiandat (i el canvi de η en *i* s'explicaria ja per la pronúncia del grec hellenístic, i més per la fonètica mossàrab), mentre que AGNINUS és una invenció hipotètica purament, des de tots els punts de vista: hagiogràfic, històric i lingüístic.

SANTIANI (Campanet, Mall. 5, i-8)

Nom de tres alqueries: Santiani Vell, S. Gran i S. Nou, totes a un mateix redol.

En el *Llibre del Rep.* (f. 3r, Busquets 717), figura *Rabal sancti anni*; Bofarull 80, escriu *Rabal Sant Auni* (probablement mala lectura d'*Anni*). El Mapa Despuig posa *Santiani*, com el de Mascaró.

Sens dubte mossàrab i no es veu cap objecció a partir de VILLA SANCTI

22. Josep MASCARÓ PASSARIUS, *Corpus de toponímia de Mallorca*, 6 vols. (Palma de Mallorca, Gràfiques Miramar, 1962-1967).